

Posudek k disertační práci M. Škrabala

***Srovnávací aspekty lotyšsko-českého lexikonu:
Materiály k sestavení lotyšsko-českého slovníku***

Potřebu zaplnit mezeru mezi lotyštinou a češtinou v podobě slovníku se pokouší dnes už překladatelsky ostřílený odborník na lotyštinu (lettonista) Michal Škrabal, a to zgruntu. Pojal vítaný, avšak ambiciózní plán, který se rozhodl řešit postupně. V dané práci se proto musel omezit jen na rudimenty, ilustrace a diskusně naznačené problémy. Naznačím jen stručně hlavní ohledy, které musel mít na zřeteli a některé problémy, které musel řešit.

1. Pro práci v oblasti korpusové lingvistiky se předpokládá, že je k mání lotyšský korpus, ten však (téměř) žádný není, a autor si ho musel pomoci mnoha zdrojů vlastně sám vytvořit.
2. Zdroje zaznamenávající lotyštinu v podobě slovníků jsou vesměs staré a ne zcela spolehlivé. Odtud pramenila potřeba význam i úzus slov ap. ověřovat jinde a jinak. Celou lotyšskou situaci autor dobře zná a komentuje ji. Mezi zdroje musel zařadit mj. i vlastní osobní excerpci.
3. Moderní dvoujazyčná lexikografie se dnes už neobejde bez moderních softwarových nástrojů, a tedy zde zvoleného TshwaneLex komplexu, který nabízí nové možnosti, ale i vyžaduje úsilí k jeho naplnění, zvl. v exaktnosti přístupu a ujasnění kritérií, jak explicitně vymezi jeho položky, pole (zvl. DTD).
4. Moderní korpusová lexikografie je značně na vzestupu a bylo třeba ji, i v mezinárodním měřítku, zvládnout a integrovat do svého přístupu.
5. Specifickou oblastí v dvoujazyčné lexikografii jde nejenom o to, postihnout relativně nové aspekty jako kolokabilitu, kontextové zapojení, analýzu a pragmatiku, ale vyhovět i tomu, co se od ní očekává primárně: najít ekvivalenci mezi jazyky, tj. v daném případě v oblasti zcela nové. Snaží se pochopitelně vyhovět i tradičním aspektům, včetně gramatiky, popř. i přeceňované stylistiky. Právě zde se uplatnila autorova praktická a nezastupitelná zkušenost a erudice překladatele.
6. Každý takový zgruntu stavěný slovník je jen špičkou ledovce na budované konstrukci analýzy a kontrastivního popisu obou jazyků, která musí být ovšem komplexní, neselektivní. V prezentované podobě je tato koncepce nutně jen naznačena.
7. K představě komplikovanosti práce se autor zrale rozhodl z plánovaného slovníku naznačit jen vybrané partie v několika kapitolách. Přinášejí konkrétní vhled do tvůrčí a bohatě ilustrované reality, ve které autor pokračuje. Všechny prezentované případy jsou výsledky diskusí nad řadou problémů a prezentují se jako přijatelné řešení, jakkoliv je často jen jedním, byť optimálním, z mnoha. Výhodou a předností je otevřenost přístupu a nezakrývání problémů.

Ve všech ohledech autor trávil množství času diskusí i se mnou ve snaze nalézt přijatelné řešení. Pozoruhodná je oblast prostudované literatury a obdivuhodné je i přemostění vlastní korpusové práce s aktivitami čistě lexikografickými, do které přitom nutně vstupovala řada speciálních oblastí a oborů dalších.

Jsem s vykonanou prací spokojený, je mimořádně dobrá, a držím palce k dokončení celého slovníku.

Prof. PhDr. František Čermák, DrSc., emeritní profesor FFUK
školitel

4. dubna 2016

